
Adli Muhasebecilik Mesleği ve Aklama Suçuyla Mücadele*

Murat KASAP

Emniyet Genel Müdürlüğü, 4.Sınıf Emniyet Müdürü

muratkasap76@hotmail.com

Özet

Günümüz dünyasında son yıllarda küreselleşme ile birlikte bilişim teknolojilerinin kullanımıyla ekonomik nitelikteki suçlarda önemli düzeyde artışlar olmuştur. Buna bağlı olarak da aklama suçu gibi finansal nitelikte suçlar da önemli düzeyde artmıştır. Türkiye’de aklama ile ilgili suçlarla mücadelede polis etkin görev almaktadır. Ancak aklama suçuyla etkin bir mücadele yapılabilmesi için profesyonel desteğe ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle sadece iyi ekonomi, finans, muhasebe bilgisinin yanında iyi düzeyde hukuk bilgisi de bu suçların tespiti ve önlenmesinde önemlidir. ABD’de başta olmak üzere etkinliği artan adli muhasebecilik mesleği, aklama suçunun tespiti ve önlenmesinde önemli bir role sahiptir. Çünkü adli muhasebeciler, aklama suçuyla ilgili ihtiyaç duyulan dava desteği danışmanlığı, araştırmacı muhasebecilik ve bilirkişi desteklerini sağlayabilecek yeterliliktedir.

Anahtar Kelimeler: Adli Muhasebe, Aklama, Araştırma

JEL Sınıflaması: M41, M42

Forensic Accounting Profession and Prevention of Money Laundering

Abstract

In today’s world, globalization and the increased use of information technology have resulted to the significant increases of economic crimes in recent years. Accordingly, financial crimes, such as money laundering misconducts have increased significantly. The police play active roles in the fight against money laundering and related crimes in Turkey. However, professional support is essential in order to effectively combat money laundering. In other words, not only a good level of economics, finance, accounting knowledge is critical; but also, a decent level of law information is crucial in the detection and prevention of these crimes. Increasing the effectiveness of forensic accounting profession, especially in the USA, has an important role in the prevention and detection of money laundering. Since forensic accountants have skills and capacities of litigation support, investigative accounting and expertise.

Keywords: Forensic Accounting, Money Laundering, Investigation

JEL Classifications: M41, M42

---

* Bu çalışma, M. Kasap (2012), “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesinde Muhasebe Düzeninin Araç Olarak Kullanılması Üzerine Bir İnceleme” isimli doktora tezinden hazırlanmıştır.

1. Giriş

Suç insanlığın var oluşundan bu yana toplumun düzenini bozan ve engellenemeyen bir durumdur. Günümüzde suç ve suçlu profillerinde değişiklikler gözlemlenmektedir. Suçlar ferdi olmaktan çıkıp örgütlü bir yapıya bürünmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve iletişimin kolaylaşması suç işleyenler için örgütlü yapı kurmayı kolaylaştırmıştır.

Suçtan elde edilen gelirlerden yasal zeminde tasarrufta bulunabilmeleri için bahse konu gelir ile suç arasındaki bağın koparılması gerekmektedir. Bu bağın koparılması ve kazancın yasalmiş gibi gösterilmesi süreci ve buna yönelik faaliyetler karaparanın aklanmasıdır. Globalleşen, sınırların kalktığı, teknolojinin sınırsızca kullanılabilirdiği dünyada suç örgütleri ve karaparanın aklanmasıyla mücadele; ilgili ülkenin iç düzenlemeleriyle çözülebilecek bir konu olmaktan çıkmıştır. Bu nedenle karaparanın aklanmasıyla mücadelede iç düzenlemelerle birlikte uluslar arası işbirliklerine gidilmiş, bazı ortak normlar kabul edilmiştir.

Bu çalışmada suç gelirinin aklanmasının önlenmesi ve mücadelesinde hukuki yapı ile süreç hakkında bilgi verilmekte olup, ekonomik suçlarda etkin bir araç olarak kullanılabilir olan adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği arasındaki ilişki incelenmiştir.

2. Adli Muhasebe ve Aklama Kavramları

2.1. Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Muhasebecilik

Adli muhasebe kavramı Türkiye için yeni bir kavram olup, esas kaynağını Amerika Birleşik Devletleri uygulamalarından almaktadır. Adli muhasebe, Kanada ve Avrupa Birliği ülkelerinde de kendisine kısmen uygulama alanı bulabilmiştir. Yeni bir kavram olduğu için tüm dünyada geçerli standart kabul edilebilecek bir tanımlama yoktur (Gülten, 2010, s.312). Adli muhasebe dilimize “Forensic Accounting”den çevrilmiş olup, kavram mahkemeye ait olaylara ilişkin olarak kullanılmaktadır. Bir başka tanımlama ile adli muhasebe, mevcut deliller kapsamında finansal konulardaki yeteneklerin ve araştırmacılık mantığının çözülmemiş sorunlara uygulanmasıdır. İşletmelerdeki finansal skandallar, muhasebecilerin görevlerini yaparken, potansiyel hile ve diğer yasal olmayan faaliyetlerden haberdar olmamaları nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bu noktada adli muhasebecilik mesleği muhasebe ve hukuk arasında ilişki kuran, yeni bir muhasebe bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca adli muhasebeciler, görüşme ve rapor yazma teknikleri, bilirkişi tanıklığı, yasal sistemin işleyişi konularında deneyimli, bilgili ve eğitilidirler. Adli muhasebecilerin bilgi sahibi olduğu başlıca konular şunlardır: Çok iyi bir muhasebe ve denetim bilgisi, istatistik, bilgisayar uygulamaları, hukuk, psikoloji, araştırma teknikleri, suç bilimi ve işletme yöneticiliği. Bu kapsamda adli muhasebecilerin sahip olduğu temel özellikler aşağıda yer aldığı gibi sıralanabilir (Toraman vd., 2009, ss.31-32):

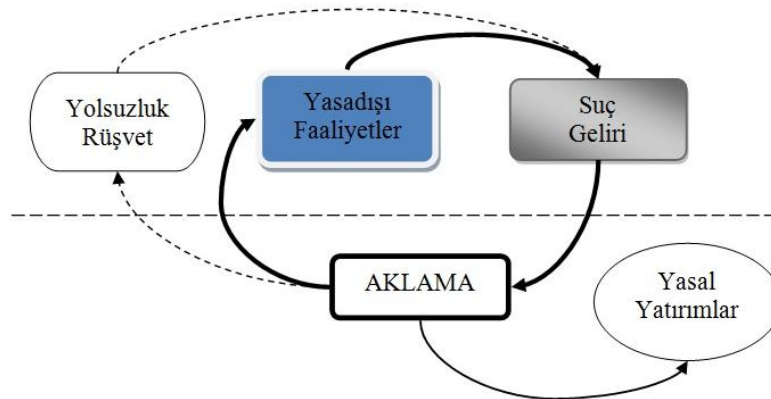
- İyi bir sorgulayıcı olmak ve görüşme tekniklerini bilmek,
- Dosyaları gözden geçirme ve analiz etme yeteneğine sahip olmak,
- Üçüncü kişilerden sağlanan bilgiler yardımı ile finansal işlemleri belirleyebilmek,
- Adli olayları tespit edebilmeye yönelik olarak gerek yazılım ve gerekse donanım konusunda bilgisayar bilgisine ve analiz yeteneğine sahip olmak,
- İlgili yasal mevzuat hakkında bilgi sahibi olmak,
- Kişilik davranışlarını gözlemlene ve yorumlama yeteneğine sahip olmak,
- Hile senaryoları oluşturabilme yeteneğine sahip olmak,
- Belgelerde değişiklik yapıp yapılmadığını, sahte veya yanıltıcı belge olup olmadığını veya belgenin orijinalliğini tespit edebilme noktasında yetenek sahibi olmak.

Pek çok adli mercilere intikal etmiş veya etmemiş hukuki itilafın çözümlenmesinde sadece hukuk bilgisi yeterli olmayıp, ayrıca üst düzeyde muhasebe ve muhasebe denetimi bilgisi gerekmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi muhasebe, para ile ölçülebilen mali olayları belgelere dayanarak kayıtlayan bir bilimdir. Paranın ekonomik olayları peçelemeye yarayan bir araç olduğu iktisat biliminde tartışıldığı gibi, her belgenin gerçeği yansıttığı da iddia edilemez. Adli muhasebe ekonomik ve mali olayların gerçek yüzünü ortaya çıkarmak için soruşturma ve araştırma tekniklerini kullanarak dikkatli, titiz ve metodolojik bir çalışmayı gerektirir (Gülten, 2010, ss.312-313).

2.2. Aklama Kavramı ve Karaparanın Aklanma Süreci

Ekonomik suçlarda faillerin; adli soruşturmaları sonuçsuz bırakmak için kullandıkları en önemli araç maskeleyme ve kamuflaj yöntemi olup, yasadışı yollardan elde edilen kazançlar meşru kanallara akıtılmakta, meşru ekonomik piyasalarda ikinci bir ayak oluşturularak, hukuka aykırı fiillerin örtülmesi, gizlenmesi amacıyla para aklama operasyonları gerçekleştirilmektedir (Çakır, 2010, ss.69-70).

Şekil 1: Aklama Suçuna Genel Bir Bakış

Kaynak: Çakır, 2010, s.69

Yukarıdaki şemada da görüleceği üzere suç gelirleri belirli bir gücün kazanılmasından sonra bu gücün sürdürülmesi için suç unsurlarından arındırılarak yasal zemine çekilmesi için kullanılan yöntem ve sürecin izlenmesidir.

1980’li yıllarda önce ABD’de, sonra Avrupa’da ve sonra bütün dünyada karapara aklama ile mücadele önemli bir kavram haline gelmiştir. Bu durum uyuşturucu madde kaçakçılığına ve uyuşturucu şebekelerine karşı açılan savaşın doğrudan bir sonucudur. Amaç ve hedef, uyuşturucu madde şebekelerini gelirlerinden mahrum etmek olmuştur. Şebekelere ait büyük orandaki nakit paraların, dünya finans sistemine katılmasını engellemek, karapara ile mücadele sonucunu doğurmuştur. Ancak süreç içerisinde karapara kapsamındaki suç sayısı artırılmış ve pek çok örgütlü suç, karapara kapsamında değerlendirilir olmuştur. Karapara teriminin kökeni incelenirse, terimin 1920’li yıllar ABD’sine uzandığı görülecektir. En fazla kabul gören iddiaya göre, mafya babası Al Capone, ödemelerin sadece nakitle yapıldığı pek çok çamaşırhane satın alarak, kanun dışı yollardan elde ettiği tüm gelirini, her akşam çamaşırhanelerinin gelirine eklemiş, defterlerine işlemiş ve bu şekilde kanun dışı gelirini ekonomiye sokarken, denetim kuruluşlarından da rahatlıkla gelirini saklamıştır. Zaten terimin İngilizce karşılığı “money laundering” dir. Ancak terimin tanınması ve yaygın olarak kullanılması, özellikle 1980’li yıllarda kanun dışı uyuşturucu ticaretinin patlamasıyla olmuştur (Levi ve Gold, 2012, s.2).

Karaparanın aklanma süreci üç aşamalı bir süreç olarak gerçekleştirilmektedir. Bu süreçler; yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme olarak bilinmektedir. Bu üç aşama birbirlerinden farklı zamanlarda gerçekleşebileceği gibi, eş zamanlı olarak da gerçekleştirilebilir. Bazen bu aşamaların ikisi veya üçü tek işlemde de gerçekleştirilebilmektedir. Bazen bazı aşamalara gerek duyulmadan da karapara aklama işlemi tamamlanabilmektedir. Bu üç temel aşamanın seçimi, mümkün olan aklama mekanizmalarına, paranın aklanacağı ülkeye, finansal imkanlara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine ve ihtiyaçlarına bağlı olarak değişiklik gösterebilir (Yıldırım, 2007, s.560).

- **Yerleştirme aşaması:** Geleneksel olarak yerleştirme aşaması yasadışı yollardan elde edilen gelirin nakit formundan kurtarılmasını içermektedir. Özellikle elektronik para sayesinde yüklü miktarlardaki nakit karaparanın fiziksel transferine gidilmeden veya herhangi bir yüz yüze işleme başvurulmadan, karaparanın “yerleştirme” aşaması tamamlanmış olur (Yazıcı, 2008, s.163).
- **Ayrıştırma aşaması:** Gelirin yasadışı kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırılması ve suçtan kaynaklanan gelire yasal bir gerekçe kazandırılması amaçlanır. Sıklık, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi işlemle suç gelirinin izinin sürdürülmesi zorlaştırılır. Bilgisayar ve iletişim alanındaki ilerlemeler ve sermayenin serbest dolaşımına yönelik düzenlemeler sayesinde fonların ülkeler

arasındaki hareketi oldukça yoğun olduğundan suçla mücadelede uluslararası işbirliğinin önemi özellikle bu aşamada karşımıza çıkmaktadır (MASAK, 2011, s.5).

- **Bütünleşme aşaması:** Burada yasa dışı kaynağı ile bağlantısı koparılan karapara şüphe uyandırmadan yasal işlemlerle mali sisteme gönderilmektedir. Bu aşamada para kullanılmaya hazır durumda olup, artık geçmişinin yasadışı olduğu bilinmeyecek durumdadır. Bütünleşme aşamasında karapara ile taşınır veya taşınmaz mal alımı, hisse senedi, hazine bonusu veya tahvil alımı, borç ödemesi yapılması veya teminat gösterilmesi mümkündür (Taşdelen, 2003, s.39).

3. Adli Muhasebenin Faaliyet Alanları ve Bağımsız Denetimle İlişkisi

Son yıllarda ekonomik suçlarda ortaya çıkan artışa bağlı olarak adli muhasebecilik mesleğine duyulan ihtiyaç da artmıştır. Bu ihtiyacın ortaya çıkma nedenleri olarak mahkemelere yapılan başvurulardaki artış, ticari işlemlerin karmaşıklığı, hile ve yolsuzluklardaki artış ve bunları önlemede karşılaşılan zorluklar neticesinde daha fazla uzman desteğine ihtiyaç duyulması söylenebilir (Elitaş, 2012, s.158).

Adli muhasebe mesleğinin uygulama kapsamı üç başlıkta toplanmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir (Gülten ve Kocaer, 2011, ss.15-16):

- Dava Destek Danışmanlığı
- Uzman Şahitlik (Bilirkişilik)
- Hile Denetçiliği veya Araştırmacı Muhasebecilik (İdari Destek)

Adli muhasebeciler, ekonomik bir suçla ilgili olarak kanıtların toplanması, değerlendirilmesi, analiz edilmesi yoluyla finansal zararların tespiti, bunun yanında avukat desteği ve mahkeme heyetine yürütülen soruşturmalarda vaka ile ilgili sözel kanıtlar da sağlamaktadır (Atmaca ve Terzi, 2012, s.19). Adli muhasebeciler tarafından bunlara benzer dava destekleri sağlanmaktadır.

Dava desteğinin yanında adli muhasebeciler muhtemel kriminal soruşturmalarda da işletme yöneticilerine destek sağlayabilmektedir. Örneğin bir yöneticinin veya işletme çalışanlarından birinin zimmete geçirme veya çalma gibi yaptığı yolsuzluklarda adli muhasebeciye başvurulabilmektedir ve bu konuda profesyonel hizmet alınabilmektedir (Karacan, 2012, s.112).

Adli muhasebecilerin sağladığı diğer bir profesyonel destek ise bilirkişilik veya uzman şahitlik hizmetidir. Adli muhasebecilerin uzman şahitlik faaliyetlerinde üzerlerine düşen görevler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Pazarçeviren, 2005, s.9):

- Mahkemeye intikal etmiş ve soruşturma açılmış vaka ile ilgili olarak gerekli araştırmaları yaparak çeşitli bilgi ve belgeleri elde etmek,

- Vaka ile ilgili elde edilen bilgi ve belgelere bağılı olarak bir sonuca veya bir kanıya ulaşmak,
- Mahkeme heyetine ve avukatlara elde edilen ve bilgilere göre belirlenen sonuçları aydınlatıcı ve öğretici bir biçimde sunmak.

Yukarıdaki üç grup dikkate alındığında adli muhasebeciler ile bağımsız denetçilerin faaliyet alanlarının bazen çakıştıkları söylenebilir. Ancak bağımsız denetçi ve adli muhasebecinin rolleri ve beklentileri oldukça farklıdır. Mesleki denetim standartlarına göre “Denetçi, mali tabloların maddi hata içerip içermediği ve bunun hata sonucu mu yoksa yolsuzlukla mı oluştuğu hakkında mantıklı bir dayanak elde etmek için denetimi planlama ve uygulamadan sorumludur.” Mali tablolarda hile yanıltmak için asıl niyetken; hata bilmeyerek yapılan bir yanlışlıktır. Geçmişte bağımsız denetçinin rolü günümüzdekinden daha kısıtlıydı; çünkü meslekte her zaman, bağımsız denetçinin önceliğinin mali tabloların; mali durum, sonuçlar, operasyonlar ve bir kuruluşun mali durumundaki değişimleri göstermedeki dürüstlük üzerine fikir belirtmek olduğu düşünülüyordu. Yasadışı fiiller sadece mali tabloların maddi hata içermesine yol açabileceği zamanlarda bağımsız denetçi için bir sorun arz ediyordu. 99 sayılı denetim standardında bağımsız denetçinin mali tablolardaki hataları tespit etmesi için belirlenen yeni gerekliliklere rağmen yolsuzluğun ortaya çıkarılması, çalışanların hileyi saklama hakkındaki bilgi ve yeteneklerine bağılı olarak sınırlı ve genellikle de güçtür (Chistansen vd., 2005, s.70).

Bağımsız denetçiler, genellikle yolsuzluğu ortaya çıkarabilecek bireysel işlemleri incelemek yerine mali tabloların doğruluğunu belirlemek için konuya daha yüzeysel bakmaktadırlar. Bu işlemlerin derinden incelenmesindeki eksiklik sıklıkla zamanın dar olmasından ve maliyet kontrolü etkenlerinden kaynaklanabilmektedir (Chistansen vd., 2005, s.70).

Adli muhasebeci “geleneksel muhasebeci” den daha yeteneklidir ve tipik mali denetim işinin kapsamı dışında hizmet vermektedir. Bu yetenekler doğasında hem nitel hem niceldir. Nicel beceriler yolsuzluğu ortaya çıkarmak için rakamları incelerken güçlü olmayı içermesine rağmen, nitel beceriler yasadışı fiiller gerçekleştirilirken iç kontrollerin nasıl uygulanmadan bırakıldığını belirleyebilmeyi içermektedir. Yani adli muhasebeciler bir şirketin mali kayıtlarını incelerken daha aktif ve şüpheli bir yaklaşım sergileyebilmektedirler. Öncelikli sorumluluğu, bir mali tablonun güvenilirliğini belirlemek olan bağımsız denetçiden farklı olarak adli muhasebeci herhangi bir yolsuzluk olasılığının açığa vurulması ile daha yakından ilgilidir. Yukarıda yer alan mesleki beceriler sayesinde adli muhasebeciler herhangi bir şüpheli faaliyeti incelemek ve çalışanların yolsuzluk yapma potansiyellerini değerlendirmek için bireysel hesap işlemlerinde daha derin incelemeler yapmayı amaçlamaktadır. Adli muhasebeciler beyaz yaka suçlarını belirlemek için eski deneyim ve bilgilerine ek olarak özel teknikler ve kurallar da kullanmaktadır. Bu teknik ve kurallar ise bilgisayar

teknolojisi, etik, kriminoloji, muhasebe ve hukuk alanlarından gelmektedir (Hoffman, 2004, s.14). Sarbanes-Oxley yasasının gereklilikleri arasında bilgisayarlı adli testlerin kullanımında potansiyel mali yolsuzluk vakalarının belirlenmesine yardım etmek için bir ilgi oluşturmak yer almaktadır. Beyaz yaka suçlarını belirlemek için pek çok gösterge çeşidi arayan adli muhasebeciler için tipik hileli mali tablo düzenbazlıkları, geliri kazanılmadan tanıma ya da uydurma (gerçekte var olmayan) gelirler kaydetme, giderlerin kayıtlanmasının ertelenmesi, kazancın farklı dönemlere kaydırılması ve anonim şirketin sorumluluklarının ifşa edilmemesi şeklinde ortaya çıkabilir. Tüm bunlar yaygın hileli muhasebe uygulamalarıdır.

Yapılan açıklamalar ışığında adli muhasebeciler ile denetçiler arasındaki belli başlı farklılıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Toraman vd., 2009, ss. 34-35):

- Denetim sürecinde denetçi, hataları ve uygunsuzlukları bulmaya çalışırken, adli muhasebeci ise çalışmalarında bilinen tüm hile yöntemlerini uygulayarak şüphelenilen uygunsuz durumları her yönüyle araştırır.
- Denetçi normatif kurumların (SPK, SEC, BDDK gibi) ön gördüğü düzenlemelerin uygunluğu araştırmaktadır. Oysa adli muhasebeci, adli soruşturma, hile denetimi ve suç unsuru olay ve durumların çözümü ile ilgilenmektedir.
- Denetçi finansal tabloların sunumunda yönetimin dürüstlüğü konusunda görüşünü beyan etme ile görevini yerine getirirken, adli muhasebeci genel olarak hileli işlemler veya finansal suçların oluşumu ve sorumlu tarafları belirleme ile ilgilenir.
- Denetçilerin sorumluluğu, finansal tablolardaki eksiklikleri ve hataları bulmak için denetim prosedürlerini uygulamak ve finansal tablolar hakkında genel bir görüş oluşturmaktır.
- Adli muhasebeciler ise gerçeklere dayanan bilgileri detaylandırır, şüpheliler veya bilinenler hakkında kim, ne, nerede, niçin, nasıl sorularını sorarak kanıtlar toplar ve belgelendirme yaparlar.
- Raporlamada kullanılan dil noktasında adli muhasebeciler denetçilere nazaran daha nitelikli ve kararlı bir dil kullanırlar.
- Adli muhasebeciler denetçilerden farklı olarak suç atmosferi içerisinde çalışırlar ve yargılama öncesi veya yargı aşamasında hizmet verirler.
- Adli muhasebeciler denetçilerden farklı olarak daha derinlemesine araştırma yaparlar (örnekleme yöntemi adli muhasebeciler tarafından sınırlı bir şekilde kullanılır) ve bu çerçevede adli muhasebeciler tüm ilgili belge, doküman ve olayları araştırır ve incelerler.
- Adli muhasebeciler denetçilerden farklı olarak kontrol sistemlerinin ve süreçlerin nasıl suistimal edebileceği veya hatalı kullanılabileceği konusunda daha yetkindir. Bu yetkinlikler hile türlerine, iç kontrol faaliyetlerini önleyici yöntemlere ve sistemi bozma planlarına yöneliktir.

- Adli muhasebecilerin incelemeleri bir metodoloji setinin uygulanmasından ziyade akılsal çıkarımlar ve sürekli bir değerlendirme süreci içerisinde gerçekleşmektedir.

4. Karapara Aklamayı Önlemede Muhasebe Düzeninin ve Adli Muhasebecilerin Etkisi

Adli muhasebecilik, birçok disiplinden bilgi edinmeyi gerektiren, disiplinler arası bir alana işaret eder. Bu meslek sayesinde yargıya intikal etmiş olayların çözümünde muhasebe bilgilerinden, bu alanda iyi eğitim almış uzman kişilerin desteğinden yararlanılmaktadır. Bir adli muhasebeciye ihtiyaç duyabilecek belli başlı taraflar arasında avukatlar, güvenlik güçleri, mahkemeler, bankalar ve sigorta şirketleri sayılabilir (Karacan, 2012, s.111). Bu açıdan adli muhasebecilik mesleğine bakıldığında bir adli muhasebecinin iyi bir hukuk, denetim, psikoloji, kriminoloji, bilgisayar bilgisine sahip olması gerektiği görülmektedir (Atmaca ve Terzi, 2012, s.29).

Son yıllarda hızla artan suç gelirlerin aklanmasında güvenlik güçlerinin sayı olarak az olması nedeniyle özellikle Türkiye’de yeterli düzeyde etkin mücadelenin olduğu söylenemeyebilir. Bugün suç kaynaklı gelirlerin aklanması ile mücadelede en etkin meslek grupları arasında yer alan muhasebe mesleği, adli muhasebecilik dalı ile aklama suçu ile mücadelede önemli görevler üstlenebilmektedir (Toraman vd., 2009, s.19).

Adli muhasebecilik mesleği, mesleki bilgi ve yeteneğin hukuki problemlerin çözümüne yönelik olarak uygulama çalışmalarını içermektedir. Adli muhasebecilerin eğitim düzeyi, mesleki bilgisi, yetenekleri ve ticari hayat tecrübesi aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılması konusunda faydalı olabilecektir. Çünkü adli muhasebeciler rakamların ötesine geçebilmek için eğitim almışlardır ve işletme gerçekleri ile ilgilenirler. Ayrıca bu meslek mensupları yüksek mesleki standartlara ve etik değerlere sahip meslek elemanlarıdır. Toplumun daha güvenilir, faydalı, ilgili ve sorumlu bilgi talebi; sosyal, ekonomik ve yasal durumlar açısından gerçekleri yargılayan adli muhasebecilere yönelik talebi artırmaktadır. Çünkü aklama suçu ile doğrudan veya dolaylı yoldan ilişkisi olan tüm faaliyetler, finansal bilgilerin doğru bir şekilde ilgili taraflara sunulmasını engellemektedir. Bu durum şeffaf, hesap verebilir, adil ve sorumlu bilgi sunumunu engellemektedir. Aklama suçu ile mücadele yeterli yetkinlikte ve yüksek ahlaki ve etik değerlere sahip insan gücü, yeterli miktarda kaynak ve teknik olanaklar ile mümkündür. Aklama suçu ile mücadelede suç hakkında kanıtlayıcı belge ve bilgilerin elde edilebilmesi en temel esaslardandır. Bu nedenle ülkeler aklama suçu ile mücadelede araştırma ve soruşturma mekanizmalarına önem vermektedirler. Bu açıdan adli muhasebeciler mesleki nitelikleri ve ilgi alanları itibarıyla gerekli yetkinlikteki meslek elemanlarıdır. Adli muhasebeciler; dava destek danışmanlığı, hile denetçiliği veya araştırmacı muhasebecilik ve uzman şahitlik alanlarında hizmet vermektedirler (Toraman vd., 2009, s.20).

Suç gelirinin aklanmasıyla mücadele, niteliği itibarıyla hukuki bir süreci içermesinden dolayı adli muhasebecilerin faaliyet alanları içinde yer almaktadır. Adli muhasebeciler, bu tür suçlarda dava desteği, danışmanlık, kanıt toplama, değerlendirme, soruşturma ve gerektiğinde bilirkişilik hizmetleri sunabilirler. Özellikle adli muhasebeciler, araştırmacı muhasebecilik özellikleri ve yetenekleri ile aklama suçuna neden olan tüm olay ve belgeleri inceleyebilirler.

Profesyonel hizmet sağlayan meslek mensupları olarak adli muhasebeciler çalıştıkları kurum ve kuruluşlarda aklama suçunun araştırılması ve suçun tespitine ilişkin bilgi ve belgeleri esas alarak raporlar hazırlamaktadırlar. Adli muhasebeciler işletmelerde finansal işlemleri ve iç faaliyetleri tasarlayan, devamlılığını sağlayan ve kontrolünde görev alan muhasebeci, mali müşavir ve denetçilere aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik olarak gerek danışmanlık boyutunda ve gerekse fiilen yardımcı olabilmektedirler (Toraman vd., 2009, s.41).

Aklama suçu ile mücadele hile ve usulsüzlük denetimi ile de yakın ilişki içindedir. Çünkü hem aklama suçunda hem de işletmelerdeki hileli işlemlerde yolsuzluk, rüşvet veya zimmete para geçirme gibi kanun dışı işlemler söz konusudur.

Günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak ticaret hacimlerindeki artış nedeniyle işletmelerdeki verilerin kaydı ve raporlanmasında bazı sıkıntılar da yaşanmaktadır. Özellikle veri hacimlerindeki artış, işletmelerde hile ve usulsüzlüklerin de doğmasında önemli bir rol oynamıştır. Nitekim günümüzde hilelerin tespitindeki en önemli sorunlardan biri, işletmelerin çok büyük hacimli verilere sahip olmasıdır (Terzi, 2012a, s. 52). Bu nedenle adli muhasebeciler geleneksel yöntemlerin yanında veri madenciliği, yapay zeka algoritmaları, optimizasyon algoritmaları gibi veri seti içindeki anormallikleri belirlemede daha etkin yöntemleri kullanmalıdırlar (Terzi, 2012b, s.173).

5.Sonuç

Geçmişten günümüze suç ve suçtan sağlanan maddi fayda sürekli karşılaşılan ve önlenemeyen bir durumdur. Ancak çalışma sonuçlarına bakıldığında suçtan kaynaklanan varlığın aklanması sürecinin o kadar da eski temellerinin olmadığı görülmektedir.. Suçtan kaynaklanan varlığın aklanması sürecinin yakın zamanda literatüre girmesine rağmen, bir anda uluslararası toplumun birincil gündem maddesini oluşturduğu görülmektedir.. Bu durumun öncelikli sebebi elde edilen karaparanın aklanarak suç örgütlerinin işleyecekleri yeni suçlar için kullanacakları sermaye niteliğinde olmasıdır. Böylelikle bir yandan örgütlü suçlar artmakta, diğer yandan ise suç örgütleri büyüyerek ülkelerin egemenliğini tehdit eden bir boyuta ulaşmaktadır. Bu boyut ülkelerin ekonomisi üzerinde de ciddi tehditler oluşturmaktadır. Karapara ile mücadelede her ne kadar gerek Dünya’da gerekse Türkiye’de yasal altyapı oluşturuluyor olmasına rağmen bu durumun halen önüne

geçilememiş olması ve her geçen gün karapara ve aklanan karapara miktarının artıyor olması geleceğimizi tehdit eder hale gelmiş bulunmaktadır.

Suç gelirlerine yasal boyut kazandırılma süreci ya da karaparanın aklanması, illegal yollardan edinilen gelirin; yetkililerin dikkatini çekmeyecek ve kullanılabilir hale gelecek şekilde gizlenmesi, yasal görüntü kazandırılması olarak ortaya çıkmaktadır.

Suç gelirini aklama süreci kompleks bir yapı içerisinde gerçekleştirilmektedir. Mali sistem, mali kurumlar ve mali araçlar ile yakından ilgisi bu suçla mücadelede bu konulara vakıf, belirli yetkinliklere sahip meslek mensuplarının istihdamını veya bu yetkin kişilerden yararlanılmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum suçla mücadelede adli muhasebecileri ön plana çıkarmıştır. Muhasebe konusu itibari ile mali yapı, mali süreç ve sonuçları üzerinde çalışırken, etik sınırlar ve yasal boyutlar çerçevesinde hareket etmesi bağımsız denetçiler ile sağlanmaktadır. Suç gelirinin aklanması sürecinde yine muhasebenin mali seyri izlemesi rolü ile ön plana çıkarken, adli muhasebecilik ile aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasında adli muhasebe uygulama alanı kapsamında faydalanılabilmektedir.

Suç gelirini aklama ile mücadelede adli kurumlar, asgari yeterliliklere sahip adli muhasebecilerle beraber çalıştıkları takdirde bu suçlar ile daha etkin bir şekilde mücadele edebileceklerdir. Adli muhasebecilik, muhasebe ve hukuk arasında ilişki kuran, yeni bir muhasebe bakış açısı sunmaktadır. Global çerçevede aklama suçu ile mücadele, denetçilerin ve muhasebecilerin rollerinin yeniden tanımlanması ihtiyacını gündeme getirmektedir. Bu araştırma neticesinde adli muhasebecilik kavramı ortaya çıkmıştır. Suç gelirleri ile etkin bir mücadele için adli muhasebecilik mesleğinin teşvik edilmesi ve geliştirilmesi önemli hale gelmiştir.

Adli muhasebecilik mesleğinin suç gelirinin aklanmasında etkin olarak kullanılması hem ekonomik açıdan, hem de ülke imajı açısından önem arz etmektedir. Çünkü adli muhasebeci olabilmek için iyi bir ekonomi, muhasebe, finans bilgisi yanında hukuk bilgisi de gerekmektedir. Bu özelliğinden dolayı muhasebe ile hukukun kesiştiği noktadır. Bu amaçla üniversitelerde adli muhasebe eğitimlerine yönelik derslerin verilmesi, yurt dışında olduğu gibi yüksek lisans programlarının açılması mesleğin gelişimine katkı sağlayacaktır. Adli muhasebe eğitiminde kalitenin arttırılmasıyla ekonomik suçlarla mücadele etmek daha kolay olacak ve gerek ülke, gerekse de şirket bazında finansal zararların önüne geçilebilecektir.

Kaynakça

- Atmaca, M. ve Terzi, S. (2012), *Adli Muhasebe*, Yayılım Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul.
- Chistansen, J.A., Byington, J.R. ve Blalock, T.J. (2005) “*Sarbanes-Oxley: Will You Need a Forensic Accountant*”, *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 16(3): 69-75.
- Çakır, A. (2010), “*Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanının Engellenmesi: Banka Riskleri ve Uyum Programının Oluşturulması*”, *Bankacılar Dergisi*, 74: 87-108.
- Elitaş, B.L. (2012), “*Seçilmiş Örneklerle Adli Muhasebe Eğitimi ve Türkiye İçin Bir Değerlendirme*”, *Muhasebe ve Finansman Dergi*, 55: 153-171.
- Gülten, S. (2010), “*Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği*”, *Ankara Barosu Dergisi*, 68(3): 311-320.
- Gülten, S. ve Kocaer, İ. (2011), *Adli Muhasebe Uygulamaları*, Ankara Ofset, Ankara.
- Hoffman, T (2004)., “*Sarbanes-Oxley Sparks Forensics Applications Interest*”, *Computerworld – COWO*, 38, <http://www.computerworld.com/action/article.do?command=viewArticleBasic&articleId=91676> (Erişim: 18.03.2011)
- Karacan, S. (2012), “*Hukuk ile Muhasebenin Kesişme Noktası: Adli Muhasebe*”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 4(8): 105-128.
- Levi, M. ve Gold, M., “*Money Laundering in UK*”, www.cardiff.ac.uk/schoolsanddivisions/academicsschoolssoci/staff/acad/levi.html (Erişim: 18.03.2011)
- MASAK-Mali Suçları Araştırma Kurumu (2011), *Aklama Suçu İnceleme Rehberi*, MASAK Yayın No: 11, Güncellenmiş II. Baskı, İstanbul.
- Pazarçeviren, S.Y. (2005), “*Adli Muhasebecilik Mesleği*”, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2): 1-19.
- Taşdelen, A. (2003), *Hukuksal Açıdan Türkiye’de Karaparanın Aklanması ve Önlenmesi*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Terzi, S. (2012a), “*Hile ve Usulsüzlüklerin Tespitinde Veri Madenciliğinin Kullanımı*”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 54: 51-63.
- Terzi, S. (2012b), *Hileli Finansal Raporlama: Önleme ve Tespit – İMKB İmalat Sanayiinde Bir Araştırma*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Toraman, C., Abdioğlu, H. ve İşgüden, B. (2009), “*Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çabalar: Adli Muhasebecilik Mesleği ve Uygulamaları*”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 11(1): 17-55.

- Yazıcı, A. (2008), “ *Yeni Karapara Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar Ve İnternet*”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2): 153-168.
- Yıldırım, M. (2007), “*Karaparanın Kayıtdışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler*”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1): 552-567.